

مسیر ناهموار عمل به یک وعده

دولت پزشکيان در تلاش است از طريق همگرایی و مفاهمه به رفع مسدودسازی فضای مجازی جامه عمل بپوشاند

خود می‌تواند بهره‌مندی کاربران از فضای مجازی را بهبود بخشد و به نحوی از طریق گسترش دسترسی و بهبود کیفیت و سرعت جبران‌کننده مضایق ناشی از فیلترینگ شود.

دستور کار دیگر، رسیدگی جدی به فروش فیلترشکن و زمینه‌های رواج آن بود که از سوی رئیس‌جمهوری در اولین حضورش در جلسه شورای عالی فضای مجازی مطرح شد. دسترسی که به نظر در تعارض با وعده رفع فیلترینگ می‌آمد اما از آن جهت که به باور بسیاری از کارشناسان وجود گردش مالی چندین هزار میلیارد تومانی فروش فیلترشکن‌ها در فضای مجازی علیه رفع فیلتری تأثیر نبوده است؛ می‌توانست اقدامی بنیادین به شمار بیاید.

دولت همچنین تلاش کرده است تا با ایجاد همگرایی و مفاهمه مشترک درباره فرصت‌ها و چالش‌های پیش روی فضای مجازی آن وفاق مورد تأکید خود را به راه‌حل‌یابی برای این مسأله تسری بخشد. در عمل این تلاش‌ها تا کنون به رفع انسداد یک پیام‌رسان و یک افزونه اینترنتی پرکاربرد منتهی شده است. اقدامی که از آن با عنوان گام اول یاد می‌شود و اعلام شده است که دولت در این مسیر متوقف نخواهد ماند. حرکتی که در ادامه همچنان نیازمند دستیابی مراکز و نهادهای متعدد تصمیم‌گیر پیرامون مسأله است.

با این همه مسلم است که نه دولت و نه هیچ نهاد حکمران دیگری نمی‌تواند از بله بودن و مدیریت نشدن فضای مجازی به صورت مطلق دفاع کند. آنچه مطلوب است مدیریت قانونی و هوشمند فضای مجازی است که تا حد امکان آسیب‌ها و مغایرت‌های آن با مطالبات فرهنگی اجتماعی جامعه مدیریت شود.

تأکید رهبر معظم انقلاب بر «تقویت حکمرانی قانونمند فضای مجازی» آن رویکردی است که می‌تواند نقشه راه حل مسأله را روشن سازد. چه آنکه ایشان در بیاناتی خطاب به اعضای دولت تصریح داشتند: «در فضای مجازی باید حکمرانی قانونمند وجود داشته باشد... اگر در این زمینه خلأ قانونی دارید، قانون مورد نیاز را ایجاد کنید و بر اساس آن زمام کار را به دست بگیرید... اگر فضای مجازی در کشور قانونمند شود، تبدیل به فرصت می‌شود اما بدون حکمرانی قانونمند، به تهدید تبدیل خواهد شد.»

با همین نگاه در پرونده پیش رو به بررسی موضوع فیلترینگ از منظر چرایی ضرورت رفع آن، رویکرد فیلترینگ هوشمندی که در دیگر کشورها تجربه شده است و پیگیری آنچه وزارت ارتباطات به عنوان متولی اصلی ارائه خدمات در این حوزه در دستور کار دارد پرداخته‌ایم.

مهرواز خوارزمی

روزنامه‌نگار

مسدودسازی سایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی که اغلب پایگاه اصلی داده‌هایشان در دیگر کشورها قرار داشته، عمری به قدمت همه‌گیری استفاده از شبکه جهانی اینترنت در میان کاربران خانگی دارد. با این حال دلایل متعددی همچون وقوع ناآرامی‌هایی که با تحریک و تبلیغ رسانه‌های معاند بویژه در فضای مجازی تقویت می‌شد و تولید و انتشار محتوای غیراخلاقی در برخی پلتفرم‌ها سبب شد که در هر مقطع تعداد بیشتری از پیام‌رسان‌ها و شبکه‌های اجتماعی مسدود شوند. این در حالی بود که با رواج استفاده از گوشی‌های هوشمند در میان مردم وابستگی آنها برای برقراری ارتباطات اجتماعی، مدیریت کسب و کارهای کوچک و کسب اطلاع از اخبار بیش از هر زمان دیگری بود.

به این ترتیب کوچک و کوچکتر شدن دایره افزونه‌های رایجی همچون تلگرام، اینستاگرام، واتساپ و حتی برخی افزونه‌های کاربردی همچون مسیریاب‌ها که بخشی با هدف مدیریت جریان اطلاعات و بخشی دیگر با استدلال ایجاد فضا برای رواج نمونه‌های وطنی انجام شد فضای جامعه را به سمتی برد که رفع فیلترینگ به یکی از مطالبات جدی اقشار مختلف جامعه تبدیل شود.

به این ترتیب بوده است که چپستی رویکرد در قبال فضای مجازی و گردش آزاد اطلاعات به یکی از مؤلفه‌های مهم در ارزیابی مردم در انتخابات مختلف و بویژه انتخابات ریاست جمهوری تبدیل شد؛ چنانکه در انتخابات ریاست جمهوری چهاردهم هم همین‌طور بود.

براین اساس، مسعود پزشکیان در انتخاباتی که گذشت همان کاندیدایی بود که وعده داد «تمام تلاش خود را برای اصلاح نظام ناکارآمد فیلترینگ به کار می‌بندد» و «کسب و کارهای تعطیل شده را بازیابی خواهد کرد». با این حال همین وعده به هنگام ترجمه در ساحت سیاسی رفع مسدودسازی از فضای مجازی را بیش از پیش به مسأله‌ای برای رقابت‌جویی و وزن‌کشی سیاسی تبدیل کرد.

در عمل رفع فیلتر پیام‌رسان‌هایی که با حکم یک قاضی و در جریان رسیدگی به شکایت یک فرد حقیقی مسدود شده‌اند به رأی‌گیری اعضای شورای عالی فضای مجازی نیازمند بود. شورایی که از قضا بخش قابل توجهی از اعضای آن نظری متفاوت از دولت داشتند.

با این حال دولت در مسیر انجام وظیفه‌ای که خود بر عهده خود گذاشته بود، چند موضوع را دستور کار قرار داد. بخش اول که می‌توانست قائم به رأس پیگیری شود ایجاد و تقویت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات است که در نوع

بیست